

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

Les terres de Sant Vicenç

La parròquia de Sant Vicenç de Fals ha tingut des dels orígens una peça de terra molt bona, situada al mig del Pla de Fals, i quatre trossets petits. L'origen d'aquestes propietats són donacions i llegats testamentaris i, en el cas de les Feixes del Rector, per compra.

El 1012 un tal Sunyer va donar a Sant Vicenç tres quarterades de vinya i el 1026 el vescomte Bremon una mujada de vinya. Però segons el Bisbat, que va inscriure el 1930 al Registre de la Propietat una finca anomenada les Terres de Sant Vicenç, aquesta la tenia des del segle XI pel llegat que va fer a favor seu Eribald, Bisbe d'Urgell. Va al·legar que això constava en un pergami que es trobava a la cúria episcopal de Vic.

Eribald era de la família dels Cardona i senyor del Castell de Fals. En el testament que va fer el 1041 va deixar: ... *Eclesie Sancti Vicentii de castro Falchs duas modiatas vineam, ad ipsum Gradum...* Va ordenar que del producte de la terra se subvencionés una missa al Grau per la festa de la Purificació, una altra pel patró sant Vicenç, i que es pagués la cera dels funerals de tots els feligresos del poble.

Uns quants segles enrere, la parròquia va decidir establir una part de la seva terra a una família de pagesos a canvi d'un cens. L'església es va reservar els drets senyorials sobre la terra, de manera que si aquesta s'empenyorava o es venia, tenia dret a un determinat percentatge del preu de la transacció.

No se sap gran cosa d'aquesta època. L'heretat es deia el Coll, perquè el mas es trobava situat sobre el coll natural format per les Costetes del Grau i els Plans de la Gabriela, per un cantó, i la divisòria d'aigües entre les rieres de Fals i de Rajadell, per l'altre. Restes d'aquest mas, deshabitat i rònec des de fa més de cinc segles, es podien veure fins fa poc temps en un camp, a la vora del camí que va de la Creu a cal Cinto i a cal Lluís. En llaurar, apareixien carreus pertanyents a la primera filada de la casa. Se saben també els límits precisos de l'heretat; ... *a orient ab terras del mas Massana, fitas mediant; a mitg dia ab terras del mas Torrasagimona, mediant lo camí que va del Grau*

Segona feixa amb l'església al fons

a la vall de la Mallencosa, y part amb terras del mas Oliveras de Cantacorps, fitas mediant; a ponent ab la pessa de terra de Nostra Señora del Grau, mediant un marge, y part ab terras de dit mas Oliveras; a tremuntana ab terras del mas Massana mediant un torrent, y part ab terras del mas Homus...

El mas Coll va ser abandonat pels seus habitants els anys de la Pesta Negra. En repoblar-se el Pla de Fals, l'heretat va quedar inclosa en la propietat de la Torre Segimona.

Aquesta dependència tan antiga d'una part de les terres de la Torre a l'església, es va fer patent el 1750, quan la finca va ser comprada pel senyor Maurici Soler de la Plana. Després de pagar el preu de compra als seus propietaris va haver de liquidar els drets senyorials. Va pagar al Duc de Cardona per la part que li tocava de la Torre, i va pagar al rector de Fals, que llavors era Domingo Feliu, la part corresponent al mas Coll. El rector va rebre 168 lliures i 15 sous "pro venditione iuris luendi", més 277 lliures i 19 sous per altres conceptes.

Al costat de la porció cedida al mas Coll, la parròquia posseïa una altra porció, d'una superfície aproximada de 15 hectàrees, que era coneguda com la masoveria de la Mongia. Se sap que el 1755 el masover de la Mongia era Josep Sagristà, el qual va pagar 20 lliures i 10 sous a la parròquia per l'arrendament de la masoveria. En la visita de 1790 es va recriminar al rector que la casa de la Mongia pagava sempre la mateixa quantitat, havent-hi

El rector a cal notari (gravat)

qui n'oferia més. El van instruir a posar-hi un arrendament "just i equitatiu".

La desamortització de Mendizabal no va afectar aquesta finca perquè es va acollir a l'article 6è del conveni de la Santa Sede de 1859.

Més ençà, la parròquia va donar a parts la terra a diversos parcers, perquè hi plantessin vinya. La quarta part de la collita de raïms els parcers la transportaven fins a les tines de la parròquia. Aquestes tines es troben sota la Torre Vella, han estat remodelades i en l'actualitat són l'escenari d'un dels quadres del Pessebre Vivent.

Els darrers cent cinquanta anys, aquesta terra ha estat repartida entre set famílies de parcers del poble; Fontanet, Mariano, Mongia, Colom, Mosquit, Parcer i Jepic. El 1933, tres dels parcers de les Terres de Sant Vicenç, Salvador Ibanyes, Ramona Malagarriga i Josep Moncunill, van presentar una demanda per tal de no pagar les parts de la vinya al rector. La resta de parcers també es va encomanar de l'eufòria revolucionària i la situació no es va normalitzar fins a l'acabament de la Guerra. Llavors, el rector mossèn Miralpeix va aprofitar per canviar els tractes, substituint les parts en espècie per una quantitat

fixa en diners. Primer es va posar un preu d'arrendament de 20 pessetes per quartera i, a la dècada de 1960, es va pujar a 100 pessetes.

Actualment a la terra s'hi sembren cereals, alguns trossos estan arrendats a tercers, i el lloguer que percep la parròquia no arriba gairebé ni per pagar la contribució.

Les Feixes del Rector, de 55 àrees de superfície, són quatre feixes estretes situades sota de les Torres de Fals, a ran de la riera. Com que el terreny allà és rost, les parets que aguanten les feixes són molt altes. Antigament les feixes inferiors eren de regadiu, en virtut d'un canalet que portava aigua del torrent que baixa del mas Perera. A l'extrem occidental de la segona feixa s'hi troba un antic pou de gel. Actualment la terra és erma i part de les parets s'han esllavissat.

L'adquisició d'aquestes feixes està ben documentada. El 13 d'agost de 1397, Pere Súria, rector de Fals, va comprar-les per 8 lliures i 15 sous a Berenguer ça Sala. Segons l'acta de venda, les quatre feixes contigües es troben a l'indret conegut com la Horta de Fals, i afronten amb la riera, un hort d'un tal Bernat Llagost i altres feixes del venedor. La terra és un alou del monestir de Casserres i el març de 1399 el rector va haver de pagar al representant del monestir els drets de senyoria.

Els tractes entre el rector i el seu veí Berenguer ça Sala (de l'actual mas Massana) tenen una clàusula segons la qual el rector pot regar les feixes de l'aigua del torrent de la Font Gua (deu ser el torrent que neix a la Font de la Teula i els aiguamolls del mas Perera), a partir del dijous al vespre i durant tota la nit.

Segons les inscripcions fetes el 1930 al Registre de la Propietat, la parròquia té encara uns altres béns immobles de petita extensió; un hort de 3 àrees a prop de cal Guinard, dues feixes de secà i una de regadiu, a la zona de les Torres de Fals, i l'hort de la Mongia.